

ASPECTS REGARDING THE PLACE OF PERPETRATION OF THE OFFENSE, A CRITERION FOR THE ESTABLISHMENT OF TERRITORIAL COMPETENCE IN CRIMINAL MATTERS

Bogdan Florin Micu*

Nicolae Titulescu University – Faculty of Law

Summary

Territorial competence is, together with material competence and functional competence, one of the fundamental forms of competence, without which the precise competence of a judicial body in the resolution of a criminal matter cannot be established.

Among the fundamental forms of competence, territorial competence is imperative by its extreme importance, being immutable, namely the judicial bodies can only build a case or try a criminal case if they are competent from the territorial point of view.

Starting from this qualification, it is extremely important to know the criteria based on which territorial competence is established and the way in which they are enforced, aspects analyzed in this article.

In the light of the Romanian criminal procedural regulations, the establishment of the territorial competence of the judicial bodies is done depending on two main coordinates – art. 30 (competence for offenses perpetrated in the country) and art. 31 (competence for offenses perpetrated abroad).

The establishment of the territorial competence as a criterion for the establishment of the territorial competence in criminal matters implies the approach of both criminal law aspects and criminal procedure law aspects.

Thus, from the point of view of substantial law, the appreciation of the place of perpetration of an offense is done by applying the territoriality principle. The proper enforcement of the territoriality principle in the establishment of the place of perpetration of the offense was characterized by different approaches that adopted in the criminal law doctrine several forms around which several theories have been built – the theory of action, result, unlawfulness, preponderance and ubiquity.

Last but not least, from the point of view of criminal procedure law, the analysis and definition of the place of perpetration of the offense is done in accordance with the theory of ubiquity or equivalence, a dominant theory in criminal doctrine nowadays.

CHAPTER I

TERRITORIAL COMPETENCE - RATIONE LOCI – IN CRIMINAL MATTERS

Section 1

Notion and importance of territorial competence

The territorial competence of a judicial body is the objective capacity of that body to solve the interrelated criminal cases, with social-judicial relevance, with regard to the territorial radius in which that particular body exerts its attributions¹.

The definition of the concept shows the double limitation of territorial competence, on one hand we are talking about the territorial radius in which the judicial body exerts its attributions conferred by law and on the other hand the relation with social-judicial relevance between the territorial radius and the criminal case that is going to be tried².

---

* Lecturer Ph.D., Law Faculty, “Nicolae Titulescu” University, Bucharest (e-mail: bogdan.micu@univnt.ro).

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Theoretical Explanations of the Code of Criminal Procedure*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1975, page 115.

² Idem.

Territorial competence is therefore the criterion used to determine which of the bodies of the same level is competent to solve a certain case³.

Among the fundamental forms of competence, territorial competence is imperative by its extreme importance, being immutable, namely the judicial bodies can only build a case or try a criminal case if they are competent from the territorial point of view. Unlike material competence, the *ratione loci* competence splits cases between different judicial bodies horizontally and is determined, as its name suggests, by territorial criteria.

Thus, territorial competence is not substantiated on something artificial, but on a natural criterion, on a fact⁴.

This form of competence represents the distribution in the territory of material competence, determines the territorial scope of the competence of different bodies with the same material competence.

Material consequence therefore appears as an essential condition for territorial competence so that a judicial body cannot be competent from the territorial point of view if it is not first competent from material point of view. We must point out at the same time that we cannot conceive the distribution of material competence among several judicial bodies without ensuring the order and discipline through territorial competence, the distribution of criminal cases according to this criterion not being done randomly⁵.

Territorial competence can be labeled as an extremely important condition for the activity of the judicial bodies, without which they could not reach the desired objective. On the other hand, the territorial competence criteria are also a guarantee provided to the citizen in the sense that he/she knows the competent territorial body, being eliminated this way the possibility of appearance of an abuse of power committed by the people that have the right to solve that particular case.

Naturally and objectively, under the current circumstances of the phenomenon of criminality, we could not speak about the existence of a single court that within the limits of its material competence has the ability to investigate and try all criminal actions perpetrated on the territory of a state. Very suggestively, **V. Manzini** shows that 'if the Italian state had had the surface of the San Marino state or the Vatican only one judge would have been enough for any category of material competence'⁶.

Such a situation would inevitably lead to problems and difficulties for both the judicial bodies – from the organizational point of view -, and for the citizens – material and time-related difficulties – in the resolution of the criminal cases they are involved in.

That's why the existence of a plurality of bodies equal in level, with the same material competence and their distribution along the whole territory of a state appears as an objective necessity. This distribution can only be made based on a territorial criterion.

According to this criterion, courts at the same level exert their competence in their turn on a limited surface of the territory of a state, namely within a territorial circumscription.

These territorial circumscriptions are more numerous and less extended if those bodies are lower in the scale of hierarchy of judicial bodies and the more they are more extended and less numerous, the more they occupy a higher position in this hierarchy.

---

³ I. Neagu – *Criminal Procedure Law*, Global Lex Publishing, Bucharest, 2002, page 282

⁴ Traian Pop - *Criminal Procedure Law*, vol. II, National Printing House, Cluj, 1946, page 157.

⁵ V. Rămureanu - *Criminal Competence of the Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980, page 51. in the same sense, we also must mention the opinion of professor Traian Pop in the work entitled '*Criminal Procedure Law*', vol. II, National Printing House, Cluj, 1946, page 157-158.

⁶ V. Rămureanu - *Criminal Competence of the Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980, page 51.

The legal dispositions on territorial competence make possible the distribution of criminal cases from the territorial point of view – horizontally – between judicial bodies of the same degree, each body having a certain territorial radius, with regard to the administrative-territorial organization of the country.

Section 2
Modalities of establishment of territorial competence. Competence for offenses perpetrated in the country

In the light of the Romanian code of criminal procedure, the establishment of the territorial competence of the judicial bodies is done based on two main coordinates; art. 30 Code of criminal procedure – Competence for offenses perpetrated in the country and art. 31 Code of criminal procedure – Competence for offenses perpetrated abroad.

This study approaches only the particularities of the establishment of territorial competence in case of offenses perpetrated in the country.

In the light of the previous regulations, to be more precise the Romanian Law, territorial competence was determined based on a single criterion, namely the place of perpetration of the offence - *forum delicti commissi* -, the importance of this criterion being justified by the fact that essential evidence could be found at the place of perpetration of the offence⁷.

In the old French law, the feudal regime had established the general rule of competence of the judge of domicile, but in time, the French Code of criminal procedure made the preference established by the old legislation disappear, being replaced by the principle of concurrence, according to which equally competent were the judicial bodies of the place of the offence, domicile and capture.

This tendency towards the multiplication of the bodies competent from the territorial point of view could be seen early and has become a constant of modern and contemporary legislation⁸.

In the Romanian criminal procedure law, the previous Code of criminal procedure stipulated for the offenses perpetrated in a country a three-party territorial competence. Thus, art. 21 Code of criminal procedure stipulated for the establishment of territorial competence three criteria, namely: the place of perpetration of the offense, the place of domicile or residence of the author and the place in which the author was caught.

At present, to the three known, traditional criteria that give competence⁹, another one was added: the place in which the victim lives.

The appearance of the fourth determining competence criterion is an innovation of the Code in force, an innovation whose explanations mainly resides in the legislator's intention to facilitate the effective participation of the victim in the criminal trial¹⁰.

---

⁷ Dem. M. Foişoreanu - *Judicial Organization from the Most Ancient Times*. PhD Thesis, page 73. in the same line, professor V. Dongoroz shows: 'in ancient times, the perpetration of a criminal deed was relevant only for the collectivity of the place of perpetration so the criminals can easily ensure their impunity leaving the place in order to benefit from the asylum of the indifference of the people of their place of refuge' - in *Theoretical Explanations of the Romanian Code of Criminal Procedure*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1975, page 115.

⁸ N. Volonciu - *Criminal Procedure Law*, Paideia Publishing, Bucharest, 1998, page 297.

⁹ The three enumerated criteria were also regulated in the first modern Code of criminal procedure that came into force on December 2, 1864. The old doctrine stipulated, referring to this issue, that : '... with regard to territorial competence, competent to try a case shall be the Courts of the place of perpetration, the defendant's domicile and the place in which he/she was caught' - I. Tanoviceanu - *Treaty of Law and Criminal Procedure*, vol. IV, Curierul Judiciar Publishing, Bucharest.

We must at the same time point out the fact that with regard to the previous regulation, at present there are modifications regarding the order in which these criteria are enumerated. Thus, the criterion of the place of perpetration of the offense is still on the first position, and the order of the last two criteria has been switched, the place of capture of the author passing to the position occupied by the criterion of the author's residence or domicile – as it had been regulated previously.

The need for a multiple competence from the territorial point of view is given by the importance of the discovery of the offenses and capture of the criminals in order to hold them responsible according to the law and perform this way a prompt investigation and trial meant to ensure the preventive and educative role of criminal justice¹¹.

The criteria of establishment of the bodies competent from the territorial point of view, although differentiated to a certain extent in the different legislations, have however some general constant elements.

In the regulations existing in other states, territorial competence can also be established depending on the place of arresting of the author¹² or depending on the domicile of the author or witnesses¹³.

The French criminal procedure legislation contains a series of differences with regard to the regulations existing in our legislation with regard to the criteria for the establishment of territorial competence.

Thus, in order to determine the competence of the judicial bodies, the French criminal procedure law does not take into account only the person that perpetrated the offense, but also certain circumstances of place, such as the place the offense was committed in, the place of residence or place of detention¹⁴. This way, in case of law violations it is mainly competence of the Court of the place of perpetration of the law violation or that of the place of residence of the alleged author. In case of offences and offenses, it is mainly competence of the Court of the place of perpetration, place of residence of the author, place of arresting or place of detention¹⁵.

In the French procedural system there is a difference between the competence of the examining judge on one hand and the courts on the other. The examining judge, competent from the material point of view to build a criminal case, offence or even – but only at the request of the General Prosecutor – law violation, is competent from the territorial point of view to investigate all law violations perpetrated outside the territorial radius of the Court he/she belongs to if one of the persons that allegedly participated in the perpetration of the action lives in the territorial radius of the Court he/she works in.

He/she can also inform about the perpetration of these activities if the author lives within the territorial radius of the Court he/she is carrying out his/her activity in¹⁶.

---

¹⁰ V. Rămureanu - *Criminal Competence of the Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980, page 119.

¹¹ Continuing a point of view expressed previously, we cite the opinion of professor V. Dongoroz regarding our observations: 'in the modern world, due to an increased social capillarity, criminal deeds have a resonance that exceeds by far the place of perpetration and naturally produces trouble, fear and uncertainty at great distances. This explains why all modern criminal procedure legislations have adopted the system of plural territorial competence so that criminals cannot find asylum and impunity no matter where they are' - in *Theoretical Explanations of the Romanian Code of Criminal Procedure*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1975, page 115.

¹² A. Celțov - *Soviet Criminal Trial*, State Economic and Legal Literature Publishing House Bucharest, 1954, page 185.

¹³ M. S. Strogovici - *Soviet Criminal Trial*, State Legal Literature Publishing House, Bucharest, 1950, page 130.

¹⁴ Gaston Stefani, Georges Levasseur, Bernard Boulloc – *Procédure pénale*, Dalloz, page 494.

¹⁵ I. Neagu – *Criminal Procedure Law*, Global Lex Publishing, Bucharest, 2002, page 283.

¹⁶ *Code de procédure pénale*, art. 679, art. 687.

Paragraph 1 of art. 30 Code of criminal procedure mentions as related to the social-judicial relevance with the committed offence and therefore determining for the territorial competence of the criminal courts the following places:

- a) place in which the offence was perpetrated (forum facti comissi);
- b) place in which the author was captured (forum deprehensionis);
- c) place in which the author lives (forum habitationis rei);
- d) place in which the victim lives (forum habitationis vitimae).

These places have an equivalent value as criteria that determine competence, their enumeration indicating only the order of preference in case the criminal trial is initiated at the same time by the criminal judicial bodies of two or several of the aforementioned places; if the initiation of the criminal trial is not simultaneous, territorial competence is established by priority, namely the first notification¹⁷.

In the light of the legal disposition in force, we mention that the territorial competence of the criminal judicial bodies can also be determined by other criteria different from the ones stipulated in art. 30 paragraph 1 Code of criminal procedure. Thus, according to art. 45 paragraph 2 Code of criminal procedure, when one of the places mentioned in art. 30 paragraph 1 Code of criminal procedure is unknown, the competence belongs to the criminal prosecution body that was notified first. In this sense, competent from the territorial point of view can be the criminal prosecution body that the complaint or denunciation regarding the perpetration of offences was filed with, although this body may not be part of the bodies mentioned expressly in art. 30 paragraph 1 Code of criminal procedure¹⁸.

In judicial practice, the criterion of the place of perpetration of the offence most of the times determines the competence of the criminal judicial bodies motivates especially by the fact that most probatory evidence necessary to find the truth can be found in the territorial radius of the judicial body of perpetration of the offence.

CHAPTER II

PLACE OF PERPETRATION OF THE OFFENCE – THE MOST IMPORTANT CRITERION FOR THE ESTABLISHMENT OF TERRITORIAL COMPETENCE FOR THE OFFENCES PERPETRATED IN THE COUNTRY

Section 1 *Aspects of criminal law*

Law as social phenomenon is carried out in two coordinates: space and time¹⁹. Space is a relation element that imposes naturally and inevitably certain limits to the power of action of the criminal law and therefore limits its scope of application. The criminal law action ends where the incidence of its power ends from the territorial point of view²⁰.

Any law system has applicability within the territorial limits of the applicability of the legislative power. That's why the law is characterized by diversity and there are as many judicial systems as states at a certain moment, even between these national law systems there are affinities due to syncretisms that group the national law systems into law families²¹.

---

¹⁷ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Theoretical Explanations of the Code of Criminal Procedure*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1975, page 116.

¹⁸ I. Neagu – *Criminal Procedure Law*, Global Lex Publishing, Bucharest, 2002, page 284.

¹⁹ V. Pașca - *Prolegomena in the Study of Criminal Law*, Lumina Lex Publishing, Bucharest, 2000, page 119.

²⁰ R. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu - *Criminal Law, General Part*, Hyperion Publishing, Bucharest, 1992, page 42.

²¹ Revista Română de Drept nr. 4/1977, *Aspects of Competence of the Maritime and River Sections* - V. Neamțu, page 30.

Criminal actions can be perpetrated in the territory of one state or several states, case in which we speak about either the territoriality of criminal law or its extra-territoriality, as the case may be.

The principle of territoriality of the criminal law was born with the appearance of the national states, being indisputably related to the sovereignty concept. Stated by Beccaria due to reasons of celerity of criminal liability and for the substantiation of criminal liability based on guilt, as it is assumed that the criminal knows the laws of the place, this principle is recognized for the first time by the Napoleon Criminal Code and then by the European codes that got their inspiration from it. The Romanian criminal codes of 1864, 1936 and 1969 recognized this principle by mostly identical regulations, nuances appearing in the definition of the notion of territory.

The territoriality principle in criminal matters is a fundamental public law principle. Laws in general, and criminal laws in particular, expression of the sovereignty of the state, have efficacy in the whole territory regulated by this sovereignty.

Thus, the criminal procedure law has efficacy in the territory ruled by the sovereignty of the state in which it was elaborated, as sovereignty is territorial, it is normal for the criminal substantial or procedural law to also be territorial.

The space range of criminal law coincides with the sovereignty space²². As a consequence, the general principle ruling the matter of application of criminal law in space is the territoriality principle.

The efficiency of criminal law in the defense of social values starts to be real upon its validity date. The observance of the social values starts to be real upon its validity date. The observance of the exigencies of criminal law by most addressees confers an active efficiency to criminal law.

Against the people that perpetrate offences, the rule of the law shall be enforced by constraint, and the criminal law shall have a reactive efficiency. Expression of national sovereignty and independence of the country, criminal law is applied to the offences perpetrated in România - art. 3 Criminal Code.

The imperative nature of the norm included in art. 3 Criminal Code imposes the exclusive and unconditional enforcement of the Romanian criminal law to the offences perpetrated in Romania, irrespective of the quality of the author, a Romanian or foreign citizen, stateless person residing in Romania or abroad²³. If the author is a foreign or stateless citizen residing abroad, he/she cannot invoke the fact that the law of his/her country is more favorable. The conditions of his/her criminal liability for the offences perpetrated in Romania are established exclusively on the basis of the Romanian criminal law.

The exclusivity of the enforcement of the Romanian criminal law also limits the effects of the non bis in idem principle, therefore if the criminal had been tried abroad for an action committed in Romania, the resolution of the foreign Courts has not the authority of a tried matter, and the criminal can be tried by the Romanian Courts, irrespective of the solution rendered by the foreign Courts – acquittal, dismissal of the criminal trial, conviction – the only effect of the foreign resolution being the fact that according to art. 89 Criminal Code the part of sentence, remand or confinement performed abroad are deducted from the sentence rendered by the Romanian Courts.

The knowledge of the scope of application of the territorial criminal law supposes the determination of certain conceptual notions.

---

²² V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea and others - *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code, General Part*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969, page 51.

²³ V. Rămureanu - *Criminal Competence of the Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980, page 55.

According to art. 17 Criminal Code, the offence is an action that presents a social danger, committed with guilt and stipulated in the criminal law.

Perpetration of an offence, according to the interpretation given by the legislator in art. 144 Criminal Code means the perpetration of any of the facts that the law punishes as consumed offence or attempt as well as the participation in their perpetration as an author, instigator or accomplice. The perpetration in Romania of any of the aforementioned actions attracts the incidence of the Romanian criminal law based on the principle of territoriality of criminal law.

Perpetration of the offence in the country means any offence committed within the boundaries of this territory, as this notion was construed by the legislator in art. 142 Criminal Code, as well as the ones committed on a Romanian ship or aircraft.

The juridical-criminal notion of territory is different from what territory normally means, in other words the term territory in criminal matters is not used in the geographical sense, but in a wider meaning²⁴.

Thus, the notion of juridical territory encountered in the expressions 'Romanian territory' or 'territory of the country' means according to art. 142 Criminal Code the land surface and waters between the frontiers, with the soil, underground and air space as well as the territorial water with its soil, underground and air space.

Therefore, the territory of the country comprises the ground surface, underground, internal waters, territorial sea and air space above them.

Territory is the material and indispensable base of the existence of the state.

Over its territory, the state has exclusive territorial competence, the territorial sovereignty of the state being characterized on one hand by exclusivity in the sense that over a territory only the authority of one state can be exerted; only this state exerts through its bodies the judicial power over the whole territory.

The exercise of sovereignty of several states over the same territory contradicts the very concept of sovereignty.

The exclusivity of territorial competence also results from the sovereign equality of the states. 'Between independent states the observance of territorial sovereignty and exclusive territorial competence is one of the essential bases of international relations'²⁵.

State is the only one capable of determining the coverage and nature of its competences it exerts within the limits of its territory as a state, its territorial competence being basically unlimited.

Ground surface is the stretch of land comprised between the political-geographical boundaries of the state. According to the Constitution of 1991 - art. 3 - the territory of Romania is inalienable, and the frontiers of the country are established by organic law, with the observance of the principles and the other generally-admitted norms of international law.

Under the administrative aspect, territory is organized in communes, towns and counties, an administrative organization that mainly determines the territorial competence of the judicial bodies.

Internal waters comprise running waters or stagnant waters within the state frontiers, as well as internal maritime waters. If the state frontier is a navigable running water, the limit of the territory is established taking into account the line of the greatest depth and in case of non-navigable or stagnant waters, their midpoint line. Internal maritime waters are surfaces of water

---

²⁴ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea and others - *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code, General Part*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969, page 52.

²⁵ Resolution of the International Court of Justice 1949, *International Public Law* - Raluca Miga-Beșteliu, ALL Publishing, Bucharest, 1998.

comprised between the seashore and the basic line that the stretch of territorial sea is measured from.

The basic line of territorial sea is the line of the biggest ebb tide along the coast or, as the case may be, the line that links the most advanced points of the shore.

Territorial water is the sea part adjacent to the shore up to a certain distance at sea²⁶.

The determined width of territorial sea was in the beginning justified by considerations regarding the defense of the territory - *terrae potestas finitur ubi finitur armorum vis* – evolving with the progress of ballistics (canon range), and is now justified not only by military but also economic considerations.

The underground area is formed of the whole underground of the land surface, internal waters and territorial sea, stretching in depth unlimitedly, from the conceptual point of view, but limited by the real possibility that the human activity may have to penetrate this underground²⁷.

Air space comprises the air column above the land territory and territorial sea of a state. The national air space must be delimited from the international one, namely the one above the free sea, the exclusive economic area and the continental plateau of certain states.

With regard to the territory of a certain state, so in our case with regard to the territory of our state, offences can be perpetrated either in the country, namely on the territory of the country, or abroad, namely outside the territory of the country, or partly on the territory of the country and partly abroad (offences started abroad and continued on that territory, for example the action was performed abroad, but its results were produced in the territory).

These are the three possibilities of perpetration of criminal actions with regard to the territory²⁸.

Considering these possibilities, we may ask the following: when can we consider that a criminal action was perpetrated or not on the territory of our state?

In order to answer this question, we need to determine, with regard to the development of the criminal activity the **place** of perpetration of the offence and to see whether this place is within the territorial limits of our state or not.

There have been in the criminal law doctrine with regard to the establishment of the place of perpetration of the offence several theories differentiated between them by the criterion they are using in order to determine the place of the offence; thus: the theory of action, result, unlawfulness, preponderance and ubiquity.

a) The action theory proposes as criterion the material activity of the agent. The offence is considered, according to this theory, to be perpetrated in the place of performance of the activity that constitutes the objective element of the offence and led to the illicit result. According to this theory, it is not important whether the result of the action was produced or not in the same place that the criminal activity was carried out in.

The resolution voted on September 7, 1883 by the International Law Institute in Munich embraced the point of view of this theory: the territorial competence of criminal law is that of the country in which the guilty person is during his/her criminal activity.

b) Opposed to the action theory is the result theory, which uses as criterion the result produced by the criminal activity, an atypical result that completes the material side of the offence. The offence is considered to be perpetrated where the illicit result was produced, even of the

---

²⁶ According to the Convention on territorial sea and adjacent area, territorial sea is adjacent to its coasts (art. 1) and is 12 marine miles wide.

²⁷ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea and others - *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969, page 52.

²⁸ *Idem*

activity that produced it was performed on another territory. This theory prevailed in Switzerland and especially in England and the United States.

c) Another theory is, as mentioned above, the unlawfulness theory.

This theory uses as criterion for the establishment of the place of the offence the appearance of the guilt that is sufficient to attract the criminal liability of the criminal. The place where the first infringement of the criminal law, the first punishable activity (punishable preparatory actions, punishable attempt) was performed is considered to be the place of perpetration of the offence.

d) The preponderance theory considers the action deemed as essential in the substance of the offence and the development of the criminal activity. The place of perpetration of the offence is therefore the place in which the most important action for the perpetration of the offence was committed.

e) The criminal's will criterion belongs to the subjective theory. According to this theory, the place of perpetration of the offence is the place in which the criminal understood, pursued to commit the result of his/her criminal activity, even if this result was produced on another territory.

f) Last but not least, in the ubiquity theory that dominates the doctrine today, the criterion for the establishment of the place of perpetration of the offence is that of the whole development of the criminal activity. According to the ubiquity theory, the offence is considered perpetrated in any place in which at least part of the illicit activity was carried out or in any place in which one of the results of this activity was produced, except for the places that served as transit for the illicit activity.

The fact that among all the aforementioned theories the one that dominates in the end in the criminal law doctrine is the ubiquity theory proves the superiority of this theory. Life, practice registered everywhere imposed as in so many cases the solution that best reaches the desired purpose, namely to ensure criminal protection with the maximum of possibilities. This theory responds better to the need for achieving a most efficient protection of social relations, protected by criminal laws. All the other theories are using a singularization criterion that leads to the non-dialectic resolution of the issue of the place of perpetration of the offence. The criteria used by these theories are deficient by the fact that they artificially limit the place of the offence in contradiction with the complexity of the criminal activity and to the detriment of a repression activity susceptible of functioning for the totality of the moments that this complexity represents. For example, in the case of the result theory, it is obvious that the public order of the place in which the illicit activity was carried out was infringed, and on the other hand, this theory appears as inoperative in the case of criminal activities that have not gone beyond the attempt or in the case of formal offences whose consumption does not depend on the production of a result.

On the contrary, in the case of the ubiquity theory, any place where something of the criminal action, something illicit was performed is considered to be the place of perpetration of the offence, and measures can be taken and therefore wherever the criminal law was infringed, the troubled public order shall be re-established on these grounds²⁹.

Therefore, if on the territory of a certain state only part of the illicit activity was performed or only its result was produced, the offence is considered perpetrated on the territory of that particular state and the criminal law of that particular state shall be enforced based on the territoriality principle.

This solution was also adopted by the International Law Institute – Cambridge session, 1951.

The legal-criminal literature showed that this solution however has one inconvenient, namely the fact that if all legislations adopted symmetrical solutions, the positive competence

---

²⁹ V. Dongoroz, S. Kaliane, I. Oancea and others - *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code*. Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969, page 55.

conflicts would multiply. We cannot agree with this opinion, as among the states to which ubiquity was applied, the ubiquity criterion can only be used to perform a trial in attendance of the criminal in the state in which the criminal is located; any of the other states cannot obtain extradition except for the case in which the refuge state does not perform criminal pursuit and this way conflicts can be avoided. Conflicts also appear when the offence was perpetrated on the territory of countries that do not apply the ubiquity principle, in this case each state applying its own principle (action, result), being considered as having exclusive competence.

The legislator of the Criminal Code of 1969, as well as that of the Criminal Code of 1936, adopted in the dispositions of art. 143 Criminal Code the criterion of ubiquity or integral development, according to which the offence is considered to be perpetrated everywhere (the term *ubiquity* is derived from the Latin adverb *ubique* = *everywhere*) in the place only one act of perpetration or the result of the offence was produced³⁰.

The theory of ubiquity, recognized in art. 143 Criminal Code to explain the meaning of the expression ‘offence perpetrated in the country’, was taken over and established by the criminal procedure law, in the dispositions of art. 30 paragraph 4 Code of criminal procedure, which stipulate that: ‘The place of perpetration of the offence means the place in which the criminal activity took place totally or in part or the place in which its result was produced’.

Section 2

Aspects of criminal procedure law

The place of perpetration of the offences was considered by the previous regulation and the current regulation as the main criterion for the establishment of territorial competence, placing it in the top of the competence-attributive criteria.

An indication of the importance attributed to this place is given by the fact that there are authors in the specialized literature that refer to this place in the very definition of territorial competence.

With regard to the ‘forum delicti comissi’ we must mention that our previous legislation defined it in art. 21 Code of criminal procedure in accordance with the action theory, which stipulated that the establishment of the territorial competence is made depending on the place in which the offence was committed, even when its result was produced in another circumscription. On the other hand, the previous Criminal Code, regulating the application of criminal law in space, adopted the ubiquity principle. We therefore note the fact that in the previous criminal legislation we could not talk about the existence of a single criterion for the establishment of the place of perpetration of the offence.

At present, the place of perpetration of the offence is defined in accordance with the theory of ubiquity, equivalence – as it is also named by the specialized literature. This theory is dominant nowadays in the criminal doctrine, responding best to the need for a criminal ‘protection’ with the maximum number of possibilities³¹.

In this sense, art. 143 paragraph 2 Criminal Code and art. 30 paragraph 4 Code of criminal procedure mentions that the place of perpetration of the offence is any place in which any action of performance or the result of the offence was produced.

The importance given to this first criterion results from the fact that in this place the values defended by law were infringed, in this place took place the negative resonance of the perpetration

---

³⁰ C. Bulai - *Romanian Criminal Law - General Part*, volume I, ‘Şansa’ S.R.L. Publishing and Press House. Bucharest, 1992. page 73.

³¹ R. M. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu – *Criminal Law, General Part*, Hyperion Publishing, Bucharest, 1992, page 45

of the offence, in this place the order was infringed and at the same time here the judgment produces in the most efficient way its preventive effects and the ones meant to restore the troubled order.

The specialized literature stated the fact that the place of perpetration of the offence is primarily an issue of material law³². However, the place of perpetration of the offence is also an issue of the criminal procedure law from the point of view of the application of the criminal procedure law in space and especially from the point of view of territorial competence.

This criterion is adopted by almost all legislations and takes into account on one hand the relation existing between the territorial radius of a judicial body and the place of perpetration of the offence, on the other.

Thus, according to it, the territorial competence of a body covers all offences of its material competence perpetrated in the territorial circumscription it exerts its jurisdiction in.

The term place of perpetration of the offence has a wider meaning, as it means both the actual place of perpetration of the action and the surrounding areas or other places that contain data regarding the preparation, perpetration and consequences of the action, including the ways of access and withdrawal of the author from the criminal area³³. This place is the richest in traces or data referring to the criminal action and its author.

The criminal pursuit body and the trying Court have the possibility to investigate directly the place of perpetration of the action and its consequences, to establish the circumstances in which the criminal action was committed and identify the author by the discovery, establishment, collection and criminal investigation of the traces, probationary evidence, all these activities actually contributing to the achievement of the criminal procedure objective³⁴.

The explanation of the meaning of the words 'place of perpetration of the offence' does not have a limited application to the establishment of territorial competence only, but it is also meant to eliminate the difficulties that may arise in practice for the establishment of competence, for example in case of continuous or continued offences or when the result of the offences is produced in a place different from the one of the criminal activity³⁵. Thus, the omitting offences are considered to be perpetrated in the place in which the activity that the criminal committed should take place or when the result of that inactivity was produced.

The place of perpetration of the preparatory actions, when they are incriminated, shall be the place in which they were carried out. The place of perpetration of these actions – when they are not punished by themselves but subsequently become collusion actions – shall be any place of action of performance for the objective substance of the offences for which the preparatory actions were carried out. And last but not least, if the preparatory actions are independent actions, the place of perpetration shall be the place in which they were carried out.

With regard to the attempt, it is considered committed where the different actions of performance were carried out. The actions prior to or simultaneous to the perpetration of the offence regarding its content, without being however collusion actions, shall play no role in the establishment of the place of perpetration of the offense.

A long-discussed issue is the one regarding continuous and discontinued offences.

For the establishment of the place of perpetration of these offenses, the legislators unanimously admit as criterion for the establishment of the forum delicti commissi the ubiquity

---

³² T. Pop - *Criminal Procedure Law*, National Printing House, Cluj, 1947, page 163.

³³ E. Stancu - *Criminology Treatise*, Actami Publishing, Bucharest, 2001, page 50.

³⁴ G. Stefani, G. Levasseur, B. Boulloc - *Procédure Pénale*, Dalloz, page 494.

³⁵ V. Rămureanu - *Criminal Competence of the Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980, page 108.

principle, being considered perpetrated anywhere criminal activity was performed at a certain moment, or, in other words, they are considered perpetrated everywhere this activity was extended.

Issues are also raised regarding the situation of the participants - coauthors, instigators, accomplices – in the offence³⁶. In case of participation in an offence perpetrated on the territory of a state, the actions by which the participant contributes to the perpetration of the offence, even if they are performed outside the territory of that state, attract the competence of the bodies of that particular state. The participants' actions that form an indivisible whole cannot be separated, so the criminal activity as a whole shall fall under the incidence of criminal law.

The place of perpetration varies as coverage and importance from one offence to another and from one action to another³⁷. Sometimes the place of perpetration of the offence is determined precisely, and the committed action becomes especially serious due to the place of perpetration, sometimes the place is imprecisely determined or unknown or without any importance for the seriousness of the action.

The place in which the offence was perpetrated plays an essential role in the establishment of the territorial competence of judicial bodies, a fact pointed out in time by most criminal procedure systems.

Although there is no hierarchal classification of the place that normatively determine the territorial competence, it is however to the interest of the good enforcement of justice when the place of perpetration of the offences is well-known and has a real importance for the development of the criminal trial, for the criminal pursuit bodies that almost always initiate this process and belong to a territorial radius different from the place of perpetration to facilitate ex-officio the matter a notification from the criminal pursuit body of the place of perpetration of the offences or direct, whenever possible, to that body the notifications received by them³⁸.

---

³⁶ R. M. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu - *Criminal Law, General Part*, Hyperion Publishing, Bucharest, 1992, page 46

³⁷ T. Pop - *Criminal Procedure Law*, volume I, National Printing House, Cluj, 1947, page 159.

³⁸ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Theoretical Explanations of the Code of Criminal Procedure*, Publishing House of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1975, page 119.

BIBLIOGRAPHY

1. Bulai Costică – *Romanian Criminal Law – general part*, volume I, ‘Şansa’ S.R.L. Publishing and Press House, Bucharest, 1992.
2. Celţov A. – *Soviet Criminal Trial*, State Economic and Legal Literature Publishing House, Bucharest, 1954.
3. Dongoroz V. Kahane S., Oancea I. ş.a. – *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code*, Publishing House of the Academy of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969.
4. Dongoroz V. Kahane S., Antoniu G. ş.a. – *Theoretical Explanations of the Romanian Criminal Code*, Publishing House of the Academy of the Socialist Republic of Romania, Bucharest, 1969.
5. Foişoreanu Dem M. – *PhD Thesis: Judicial Organization from the Most Ancient Times*.
6. Levasseur G., Stefani G., Bouloc B. – *Procédure pénale*, Dalloz, Paris.
7. Neagu I. – *Criminal Procedure Law – Treatise –*, Global Lex Publishing, Bucharest, 2002.
8. Paşca V. – *Prolegomena in the Study of Criminal Law*, Lumina Lex Publishing, Bucharest, 2000.
9. Pop T. – *Criminal Procedure Law*, volume I, II, National Printing House, Cluj, 1947.
10. Rămuranu V. – *Criminal Competence of Judicial Bodies*, Scientific and Encyclopedic Publishing, Bucharest, 1980.
11. Stănoiu R., Griga I., Dianu T. – *Criminal Law, General Part*, Hyperion Publishing, Bucharest, 1992.
12. Strogovici M.S. – *Soviet Criminal Trial*, State Legal Literature Publishing House, Bucharest, 1950.
13. Stancu S. – *Treatise of Criminology*, Actami Publishing, Bucharest, 2001.
14. Tanoviceanu I. – *Treatise of Law and Criminal Procedure*, volume IV, Curierul judiciar Publishing, Bucharest, 1913.
15. Volonciu N. – *Treatise of Criminal Procedure, General Part*, Paideia Publishing, Bucharest, 1998

ASPECTE PRIVIND LOCUL SĂVÂRȘIRII INFRAȚIUNII, CRITERIU DE DETERMINARE A COMPETENȚEI TERITORIALE ÎN MATERIE PENALĂ

Bogdan Florin Micu*

Universitatea Nicolae Titulescu – Facultatea de Drept

Rezumat

Competența teritorială este, alături de competența materială și de competența funcțională, una din formele fundamentale de competență, fără de care nu se poate stabili competența precisă a unui organ judiciar în rezolvarea unei cauze penale.

Dintre formele fundamentale de competență, competența teritorială se impune prin deosebita sa importanță, ea fiind inuabilă, în sensul că organele judiciare nu pot instrumenta sau judeca o cauză penală decât dacă sunt competente din punct de vedere teritorial.

Plecând de la această calificare apare ca deosebit de importantă cunoașterea criteriilor în funcție de care se stabilește competența teritorială și modul în care acestea sunt aplicate, aspecte analizate în cadrul acestui articol.

În lumina reglementărilor procesual penale române, determinarea competenței teritoriale a organelor judiciare se realizează după două coordonate principale – art.30 (competența pentru infracțiunile săvârșite în țară) și art. 31 (competența pentru infracțiunile săvârșite în străinătate).

Stabilirea competenței teritoriale ca și criteriu de determinare a competenței teritoriale în materie penală presupune antamarea atât a unor aspecte de drept penal, cât și a unor aspecte de drept procesual penal.

Astfel din punct de vedere al dreptului substanțial, aprecierea locului unde a fost săvârșită o infracțiune se face prin aplicarea principiului teritorialității. Aplicarea însăși a principiului teritorialității în determinarea locului săvârșirii infracțiunii a fost caracterizată prin abordări diferite ce au îmbrăcat în doctrina dreptului penal mai multe forme în jurul cărora s-au construit mai multe teorii – teoria acțiunii, a rezultatului, a ilegalității, a preponderenței și a ubicuității.

În final, din punct de vedere al dreptului procesual, analiza și definirea locului săvârșirii infracțiunii se face în conformitate cu teoria ubicuității sau a echivalenței, teorie dominantă în prezent în doctrina penală.

Cuvinte cheie: *Competență, Teritorialitate, Limite, Infracțiune, determinare*

CAPITOLUL I COMPETENȚA TERITORIALĂ - RATIONE LOCI - ÎN MATERIE PENALĂ

Secțiunea 1

Noțiunea și importanța competenței teritoriale

Competența teritorială a unui organ judiciar este capacitatea obiectivă a organului respectiv de a soluționa cauzele penale care au o legătură, cu relevanță social-juridică, în raport cu raza teritorială în care organul respectiv își exercită atribuțiile sale¹.

Din definirea conceptului, se observă dubla limitare a competenței teritoriale, pe de o parte este vorba despre raza teritorială în care organul judiciar își exercită atribuțiile conferite de lege, iar pe de altă parte de legătura cu relevanță social-juridică dintre raza teritorială și cauza penală ce urmează a fi dedusă judecății².

---

* Lector universitar doctor, facultatea de Drept, Universitatea "Nicolae Titulescu", București (e-mail: bogdan.micu@univnt.ro).

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 115.

² Idem.

Competența teritorială este, așadar, criteriul cu ajutorul căruia se determină care dintre organele de același grad este competent să soluționeze o anumită cauză³.

Dintre formele fundamentale ale competenței, competența teritorială se impune prin deosebita sa importanță, ea fiind imuabilă, în sensul că organele judiciare nu pot instrumenta sau judeca o cauză penală decât dacă sunt competente din punct de vedere teritorial. Spre deosebire de competența materială, competența *ratione loci* împarte cauzele între diferite organe judiciare pe linie orizontală și este determinată, după cum ne sugerează chiar denumirea, de criterii teritoriale.

Astfel, competența teritorială nu se întemeiază pe ceva artificial, ci pe un criteriu natural, pe un fapt⁴.

Această formă a competenței reprezintă distribuirea în teritoriu a competenței materiale, determină întinderea teritorială a competenței diverselor organe cu aceeași competență materială.

Competența materială apare, pe cale de consecință, ca o condiție esențială a competenței teritoriale, astfel încât un organ judiciar nu poate fi competent din punct de vedere teritorial dacă nu este mai întâi competent din punct de vedere material. Trebuie subliniat totodată faptul că nu poate fi concepută distribuirea competenței materiale între mai multe organe judiciare, tară ordinea și disciplina asigurate de competența după teritoriu, repartizarea cauzelor penale după acest criteriu nefăcându-se în mod întâmplător⁵.

Competența teritorială poate fi catalogată ca o condiție deosebit de importantă pentru activitatea organelor judiciare, fără de care acestea nu ar putea atinge finalitatea dorită. Pe de altă parte, criteriile competenței teritoriale se constituie și într-o garanție oferită cetățeanului în sensul cunoașterii de către acesta a organului teritorial competent, fiind înlăturată astfel posibilitatea apariției unui abuz de putere din partea celor în drept să soluționeze cauza respectivă.

În mod firesc și obiectiv, în condițiile actuale ale fenomenului infracțional, nu s-ar putea vorbi despre existența unei singure instanțe care, în limitele competenței sale materiale, să aibă abilitatea de a cerceta și judeca toate faptele penale săvârșite pe teritoriul unui stat. Foarte sugestiv, **V. Manzini** arăta că „dacă statul italian ar fi avut întinderea statului San Marino sau a Vaticanului ar fi fost suficient un singur judecător pentru orice categorie de competență după materie”⁶.

O astfel de situație ar duce, în mod inevitabil, la apariția unor probleme și dificultăți, atât pentru organele judiciare - din punct de vedere organizatoric -, cât și pentru cetățeni - dificultăți de ordin material, dar și de timp - în rezolvarea cauzelor penale în care sunt implicați.

De aceea, existența unei pluralități de organe egale în grad, cu aceeași competență materială și repartizarea acestora pe întreg teritoriul unui stat se impune ca o necesitate obiectivă. Această repartizare nu poate fi realizată decât în baza unui criteriu teritorial.

Potrivit acestui criteriu, instanțele de același grad își exercită competența, fiecare în parte, asupra unei suprafețe limitate din teritoriul unui stat, adică în cadrul unei circumscripții teritoriale.

Aceste circumscripții teritoriale sunt cu atât mai numeroase și mai puțin întinse, cu cât organele respective sunt situate mai jos pe scara ierarhiei organelor judiciare și cu atât mai întinse și mai puțin numeroase cu cât ocupă o poziție mai înaltă în această ierarhie.

Dispozițiile legale referitoare la competența teritorială fac posibilă repartizarea cauzelor penale din punct de vedere teritorial – pe linie orizontală - între organele judiciare de același grad, fiecărui organ revenindu-i o anumită rază teritorială, în raport de organizarea administrativ-teritorială a țării.

³ I. Neagu – *Drept procesual penal*, Editura Global Lex, București, 2002, p.282

⁴ Traian Pop - *Drept procesual penal*, vol. II, Tipografia Națională, Cluj, 1946, p. 157.

⁵ V. Rămureanu - *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 51. în același sens, trebuie menționată și opinia prof. Traian Pop în lucrarea „*Drept procesual penal*”, vol. II, Tipografia Națională, Cluj, 1946, p. 157-158.

⁶ V. Rămureanu - *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 51.

Secțiunea 2

Modalități de determinare a competenței teritoriale. Competența pentru infracțiunile săvârșite în țară

În lumina Codului de procedură penală român, determinarea competenței teritoriale a organelor judiciare se realizează după două coordonate principale; art. 30 C. proc. pen. - Competența pentru infracțiunile săvârșite în țară și art. 31 C. proc. pen. - Competența pentru infracțiunile săvârșite în străinătate.

Prezenta lucrare abordează numai particularitățile stabilirii competenței teritoriale în cazul infracțiunilor săvârșite pe teritoriul țării.

În viziunea reglementărilor anterioare, mai precis în dreptul roman, competența teritorială era determinată cu ajutorul unui criteriu unic, mai precis, locul unde a fost comis delictul - *forum delicti commissi* -, importanța acestui criteriu justificându-se prin faptul că, la locul comiterii delictului puteau fi găsite probe esențiale⁷.

În vechiul drept francez, regimul feudal stabilise regula generală a competenței judecătorului de la locul domiciliului, dar cu timpul, Codul de procedură penală francez a făcut să dispară preferința stabilită de vechea legislație, substituindu-i principiul concurenței, potrivit căruia erau competente în mod egal organele judiciare de la locul delictului, domiciliului și capturii.

Această tendință spre multiplicarea organelor competente din punct de vedere teritorial s-a manifestat de timpuriu și a devenit constantă în legislația modernă și contemporană⁸.

În legislația procesual penală română, Codul de procedură penală anterior reglementa pentru infracțiunile săvârșite în țară o competență teritorială tripartită. Astfel, art. 21 C. proc. pen. prevedea pentru determinarea competenței teritoriale trei criterii, și anume: locul unde a fost săvârșită infracțiunea, locul unde făptuitorul își are domiciliul sau reședința și locul unde făptuitorul a fost prins.

În prezent, celor trei criterii atributive de competență, cunoscute, tradiționale⁹, li s-a mai adăugat unul: locul unde locuiește persoana vătămată.

Apariția celui de-al patrulea criteriu determinant de competență constituie o inovație a Codului în vigoare, inovație a cărei explicație rezidă în principal în intenția legiuitorului de a înlesni participarea efectivă a persoanei vătămate la procesul penal¹⁰.

Trebuie menționat totodată și faptul că, față de reglementarea anterioară, în prezent există modificări și în ceea ce privește ordinea în care sunt enumerate aceste criterii. Astfel, criteriul locului unde a fost săvârșită infracțiunea a rămas și în prezent pe primul loc, ordinea următoarelor două criterii fiind inversată, locul prinderii făptuitorului trecând în locul ocupat de criteriul reședinței sau domiciliului infractorului - așa cum era reglementat înainte.

⁷ Dem. M. Foișoreanu - *Organizarea judiciară din cele mai vechi timpuri*. Teză de doctorat, p. 73. în același sens, prof. V. Dongoroz arată: „în vremurile mai de demult, săvârșirea unei fapte penale interesa doar colectivitatea de la locul săvârșirii, așa fel încât infractorul își putea asigura ușor impunitatea părăsind acel loc pentru a beneficia de azilul indiferenței celor de la locul de refugiu” - în *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 115.

⁸ N. Volonciu - *Drept procesual penal*, Editura Paideia, București, 1998, p. 297.

⁹ Cele trei criterii enumerate erau reglementate și în primul Cod de procedură penală modern, intrat în vigoare la 2 decembrie 1864. Doctrina veche arată, referindu-se la această problemă, că: „... sub raportul competenței teritoriale, vor fi competente să judece o pricină instanțele de la locul comiterii, de la domiciliul inculpatului și de la locul unde acesta a fost prins” - I. Tanoviceanu - *Tratat de drept și procedură penală*, vol. IV, Editura Curierul Judiciar, București.

¹⁰ V. Rămureanu - *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 119.

Necesitatea unei competențe multiple, din punct de vedere teritorial, a organelor judiciare este dată de importanța descoperirii infracțiunilor și prinderii infractorilor, pentru tragerea lor la răspundere potrivit legii și realizarea astfel a unei cercetări și judecări prompte ce are ca efect asigurarea rolului preventiv și educativ al justiției penale¹¹.

Criteriile de determinare a organelor competente din punct de vedere teritorial, deși diferențiate într-o oarecare măsură în diversele legislații, au totuși anumite constante generale.

În reglementările existente în alte state, competența teritorială poate fi stabilită și în funcție de locul reținerii făptuitorului¹² sau în funcție de domiciliul învinutului sau martorilor¹³.

Legislația procesual penală franceză conține o serie de diferențe față de reglementările existente în legislația noastră, în ceea ce privește criteriile de determinare a competenței teritoriale.

Astfel, pentru determinarea competenței organelor judiciare, legea procesual penală franceză nu ține seama doar de persoana care a comis infracțiunea, ci ia în considerare totodată și anumite circumstanțe de loc, precum locul unde a fost comisă infracțiunea, locul de reședință sau locul de detenție¹⁴. În acest mod, în cazul contravențiilor este în principiu competent tribunalul locului comiterii contravenției sau acela al locului de reședință al presupusului făptuitor. În cazul delictelor și al crimelor este în principiu competent tribunalul locului de comitere, al locului de reședință a făptuitorului, al locului de arestare sau al locului de detenție¹⁵.

În sistemul procesual francez se face diferența între competența judecătorului de instrucție, pe de o parte și cea a instanțelor de judecată, pe de altă parte. Judecătorul de instrucție, competent din punct de vedere material, de a instrumenta o cauză penală, contravențională sau chiar - dar numai la cererea procurorului general - un delict, este competent din punct de vedere teritorial de a cerceta toate infracțiunile comise și în afara razei teritoriale a tribunalului de care aparține, dacă una dintre persoanele presupuse a fi participat la săvârșirea faptei locuiește în raza teritorială a tribunalului unde el își desfășoară activitatea.

El poate, de asemenea, informa despre înfăptuirea acestor activități, dacă făptuitorul locuiește în raza teritorială a tribunalului unde el își desfășoară activitatea¹⁶.

În reglementarea alin. 1 a art. 30 C. proc. pen. sunt prevăzute ca având legătură cu relevanță social-juridică cu infracțiunea săvârșită și deci ca fiind determinante pentru competența teritorială a instanțelor de judecată penală, următoarele locuri:

- e) locul unde a fost săvârșită infracțiunea (forum facti commissi);
- f) locul unde a fost prins făptuitorul (forum deprehensionis);
- g) locul unde locuiește făptuitorul (forum habitationis rei);
- h) locul unde locuiește persoana vătămată (forum habitationis vitimae).

Aceste locuri sunt de o valoare echivalentă ca și criteriile determinative de competență, enumerarea lor indicând numai ordinea de preferință în cazul în care procesul penal este pornit simultan la organele judiciare penale de la două sau mai multe dintre locurile arătate mai sus; dacă

¹¹ În continuarea unui punct de vedere redat anterior, reproducem opinia prof. V. Dongoroz în legătură cu mențiunile noastre: „în lumea modernă, datorită unei tot mai sporite capilarități sociale, faptele penale au o rezonanță care depășește cu mult aria locului săvârșirii și produce în mod firesc tulburare, temere și nesiguranță la mari distanțe. Aceasta explică de ce toate legislațiile de procedură penală moderne au adoptat sistemul competenței teritoriale plurale, încât infractorii să nu poată găsi azil și impunitate oriunde s-ar refugia” - în *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 115.

¹² A. Celțov - *Procesul penal sovietic*, Editura de Stat pentru Literatură Economică și Juridică București, 1954, p. 185

¹³ M. S. Strogovici - *Procesul penal sovietic*, Editura de Stat pentru Literatură Juridică, București, 1950, p. 130.

¹⁴ Gaston Stefani, Georges Levasseur, Bernard Boulloc - *Procédure pénale*, Dalloz, p. 494

¹⁵ I. Neagu - *Drept procesual penal*, Editura Global Lex, București, 2002, p. 283.

¹⁶ *Code de procédure pénale*, art. 679, art. 687.

pornirea procesului penal în mai multe locuri nu este simultană, ceea ce fixează competența teritorială este prioritatea, adică prima sesizare¹⁷.

În lumina dispozițiilor legale în vigoare, apreciem că pot determina competența teritorială a organelor judiciare penale și alte criterii decât cele prevăzute în art. 30 alin. 1 C. proc. pen. Astfel, potrivit art. 45 alin. 2 C. proc. pen., când nici unul din locurile arătate în art. 30 alin. 1 C. proc. pen. nu este cunoscut, competența revine organului de urmărire penală care a fost mai întâi sesizat. În acest sens, poate fi competent, din punct de vedere teritorial, organul de urmărire penală la care a fost depusă plângerea sau denunțul cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, deși acest organ ar fi posibil să nu facă parte din organele arătate expres în art. 30 alin. 1 C. proc. pen.¹⁸.

În practica judiciară, criteriul locului săvârșirii infracțiunii determină, de cele mai multe ori, competența organelor judiciare penale motivat, în special, de faptul că majoritatea mijloacelor de probă necesare aflării adevărului se regăsesc în raza teritorială a organului judiciar de la locul săvârșirii infracțiunii.

CAPITOLUL II

LOCUL SĂVÂRȘIRII INFRACTIUNII - CEL MAI IMPORTANT CRITERIU DE DETERMINARE A COMPETENȚEI TERITORIALE PENTRU INFRACTIUNILE SĂVÂRȘITE ÎN ȚARĂ

Secțiunea 1 *Aspecte de drept penal*

Dreptul ca fenomen social, se desfășoară pe două coordonate: spațiu și timp¹⁹. Spațiul este un element de relație care impune în mod firesc și inevitabil anumite limite puterii de acțiune a legii penale și țărnuiește deci câmpul ei de aplicare. Acțiunea legii penale sfârșește acolo unde încetează, din punct de vedere teritorial, incidența puterii sale²⁰.

Orice sistem de drept are aplicabilitate în limitele teritoriale în care puterii legiuitoare îi este recunoscută aplicabilitatea. Din această cauză, dreptul prezintă diversitate, existând simultan atâtea sisteme juridice câte entități statale există la un moment dat, chiar dacă între aceste sisteme de drept naționale există afinități datorate unor sincretisme care grupează sistemele de drept naționale în familii de drept²¹.

Faptele penale se pot săvârși pe teritoriul unui stat sau pe teritoriul mai multor state, caz în care vorbim fie de teritorialitatea legii penale, fie de extrateritorialitatea acesteia, după caz.

Principiul teritorialității legii penale a luat naștere odată cu apariția statelor naționale, fiind indiscutabil legat de conceptul de suveranitate. Afirmat de Beccaria din motive de celeritate a răspunderii penale și pentru fundamentarea răspunderii penale bazate pe vinovăție, infractorul fiind prezumat a cunoaște legea locului, acest principiu este consacrat pentru prima dată de Codul Penal Napoleon și apoi de codurile europene care s-au inspirat din acesta. Codurile penale românești din 1864, 1936 și 1969 au consacrat acest principiu prin reglementări, în mare parte, identice, nuanțări apărând în definirea noțiunii de teritoriu.

Principiul teritorialității în materie penală este un principiu fundamental de drept public. Legile, în general, și legile penale, în special, fiind expresia suveranității statului au eficacitate în tot teritoriul aflat sub imperiul acestei suveranități.

¹⁷ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 116.

¹⁸ I. Neagu - *Drept procesual penal*, Editura Global Lex, București, 2002, p. 284.

¹⁹ V. Pașca - *prolegomene în studiul dreptului penal*, Editura Lumina Lex, București, 2000, p. 119.

²⁰ R. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu - *Drept penal, partea generală*, Editura Hyperion, București, 1992, p. 42.

²¹ Revista Română de Drept nr. 4/1977, *Aspecte ale competenței secțiilor maritime și fluviale* - V. Neamțu, p. 30.

Astfel, legea procedurală penală are eficacitate în teritoriul aflat sub imperiul suveranității statului sub care a fost elaborată, suveranitatea fiind teritorială, este normal ca și legea penală substanțială sau procedurală să fie teritorială.

Întinderea în spațiu a legii penale coincide cu întinderea în spațiu suveranității²². Pe cale de consecință, principiul general care guvernează materia aplicării legii penale în spațiu este principiul teritorialității.

Eficiența legii penale în apărarea valorilor sociale este reală din momentul intrării acesteia în vigoare. Respectarea exigențelor legii penale de către marea majoritate a destinatarilor îi conferă legii penale o eficiență activă.

Față de cei care săvârșesc infracțiuni, ordinea de drept urmează a se realiza prin constrângere, iar legea penală va avea o eficiență reactivă. Expresie a suveranității naționale și a independenței țării, legea penală se aplică infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României - art. 3 C. pen.

Caracterul imperativ al normei cuprinse în art. 3 C. pen. impune aplicarea exclusivă și necondiționată a legii penale române infracțiunilor săvârșite pe teritoriul României, indiferent de calitatea făptuitorului, cetățean român sau străin, apatrid domiciliat în România sau cu domiciliul în străinătate²³. Dacă făptuitorul este cetățean străin sau apatrid domiciliat în străinătate, el nu poate invoca faptul că legea țării sale este mai favorabilă. Condițiile răspunderii sale penale pentru infracțiunile săvârșite pe teritoriul României se stabilesc exclusiv în baza legii penale române.

Exclusivitatea aplicării legii penale române limitează și efectele principiului non bis in idem, astfel că, dacă infractorul ar fi fost judecat în străinătate pentru o faptă comisă pe teritoriul României, hotărârea instanțelor străine nu are autoritate de lucru judecat, iar infractorul poate fi judecat de instanțele române, indiferent de soluția pronunțată de instanțele străine – achitare, încetarea procesului penal, condamnare - singurul efect al hotărârii străine fiind acela că, potrivit art. 89 C. pen., partea de pedeapsă, arestarea preventivă ori reținerea, executate în străinătate se deduc din pedeapsa aplicată de instanțele române.

Cunoașterea sferei de aplicare a legii penale teritoriale presupune determinarea anumitor noțiuni de ordin conceptual.

Potrivit art. 17 C. pen., infracțiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală.

Prin săvârșirea unei infracțiuni, potrivit interpretării date de legiuitor în cuprinsul art. 144 C. pen. se înțelege săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea te pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă precum și participarea la comiterea acesteia ca autor, instigator sau complice. Săvârșirea pe teritoriul României a oricăreia dintre activitățile amintite mai sus atrage incidența legii penale române în baza principiului teritorialității legii penale.

Prin săvârșirea infracțiunii pe teritoriul țării se înțelege orice infracțiune comisă în limitele acestui teritoriu, așa cum această noțiune a fost interpretată de legiuitor în cuprinsul art. 142 C. pen. precum și cele comise pe o navă sau aeronavă românească.

Noțiunea juridico-penală a teritoriului este diferit de ceea ce se înțelege în mod obișnuit prin teritoriu, cu alte cuvinte termenul de teritoriu din materia penală nu este folosit în sensul lui geografic, ci într-o accepție mai largă²⁴.

Astfel, prin noțiunea de teritoriu în sens juridic, întâlnită în expresiile „teritoriul României” sau „teritoriul țării”, se înțelege, potrivit art. 142 C. pen., întinderea de pământ și apele cuprinse

²² V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea ș.a. - *Explicații teoretice ale Codului penal român, partea generală*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 51.

²³ V. Rămureanu - *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică. București, 1980, p. 55.

²⁴ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea ș.a. - *Explicații teoretice ale Codului penal român, partea generală*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 52.

între frontiere, cu solul, subsolul și spațiul aerian precum și marea teritorială cu solul, subsolul și spațiul aerian al acesteia.

Așadar, teritoriul țării cuprinde suprafața terestră, subsolul, apele interioare, marea teritorială și spațiul aerian de deasupra acestora.

Teritoriul constituie baza materială și indispensabilă a existenței statului.

Asupra teritoriului său, statul are competență teritorială exclusivă, suveranitatea teritorială a statului caracterizându-se pe de o parte prin exclusivitate în sensul că asupra unui teritoriu nu se poate exercita decât autoritatea unui singur stat; numai acesta exercită prin propriile sale organe asupra ansamblului teritoriului, puterea judecătorească.

Exercitarea suveranității mai multor state asupra aceluiași teritoriu ar contrazice însuși conceptul de suveranitate.

Exclusivitatea competenței teritoriale decurge de asemenea din egalitatea suverană a statelor. „Între state independente, respectul suveranității teritoriale precum și a competenței teritoriale exclusive este una dintre bazele esențiale ale raporturilor internaționale”²⁵.

Statul este singurul în măsură să determine întinderea și natura competențelor pe care le exercită în limitele teritoriului de stat, competența sa teritorială fiind practic nelimitată.

Suprafața terestră este întinderea de pământ cuprinsă între frontierele politico-geografice ale statului. Potrivit Constituției din 1991 - art. 3 - teritoriul României este inalienabil, iar frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, cu respectarea principiilor și a celorlalte norme general admise ale dreptului internațional.

Sub aspect administrativ, teritoriul este organizat în comune, orașe și județe, organizare administrativă de care depinde, în principiu, determinarea competenței teritoriale a organelor judiciare.

Apele interioare cuprind apele curgătoare sau stătătoare aflate între frontierele de stat, precum și apele maritime interioare. În cazul în care frontiera de stat este situată pe ape curgătoare navigabile, limita teritoriului se stabilește luând în considerare linia celei mai mari adâncimi, iar în cazul apelor nenavigabile sau stătătoare, linia mediană a acestora. Apele maritime interioare sunt suprafețele de apă cuprinse între țărmul mării și linia de bază de la care se măsoară întinderea mării teritoriale.

Linia de bază a mării teritoriale este linia celui mai mare reflux de-a lungul țărmului sau după caz linia care unește punctele cele mai avansate ale țărmului.

Marea teritorială este partea de mare adiacentă țărmului, până la o anumită distanță în larg²⁶.

Lățimea determinată a mării teritoriale a fost, la început, justificată de considerente privind apărarea teritoriului - *terae potestas finitur ubi finitur armorum vis* - evoluând în raport de progresele balisticii (bătaia tunului), a ajuns în prezent să fie justificată nu doar de considerente de ordin militar, ci și economic.

Subsolul sau zona subterestră este compusă din întreg subsolul suprafeței terestre, al apelor interioare și al mării teritoriale, întinzându-se în adâncime în mod nedeterminat, din punct de vedere conceptual, limitat însă de posibilitatea reală pe care activitatea omenească ar avea-o de a pătrunde în acest subsol²⁷.

Spațiul aerian cuprinde coloana de aer aflată deasupra teritoriului terestru și a mării teritoriale a unui stat. Spațiul aerian național trebuie delimitat de cel internațional, adică de cel aflat deasupra mării libere, zonei economice exclusive și a platoului continental al unor state.

²⁵ Hotărârea C. I. J. 1949, *Drept internațional public* - Raluca Mîga-Beșteliu, Editura ALL, București, 1998.

²⁶ Potrivit Convenției asupra mării teritoriale și a zonei contigue, marea teritorială este o zonă adiacentă coastelor sale (art. 1) și are lățimea de 12 mile marine.

²⁷ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea ș.a. - *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 52.

În raport cu teritoriul unui anumit stat, deci în cazul de față în raport cu teritoriul statului nostru, infracțiunile pot fi săvârșite fie în țară, adică pe teritoriul țării, fie în străinătate, adică în afara teritoriului țării, fie parte pe teritoriul țării și parte în străinătate (infracțiuni începute pe teritoriu și continuate în afara lui, în străinătate sau începute în străinătate și continuate pe acel teritoriu, de exemplu acțiunea a fost executată în străinătate, dar rezultatele s-au produs pe teritoriu).

Acestea sunt cele trei posibilități de săvârșire a unor fapte penale în raport cu teritoriul²⁸.

Având în vedere aceste posibilități, se pune întrebarea când se poate considera că o faptă penală a fost săvârșită sau nu pe teritoriul statului nostru?

Pentru a răspunde la această întrebare este nevoie de a determina, în raport cu desfășurarea activității infracționale, care este **locul** săvârșirii infracțiunii și apoi a se vedea dacă acest loc se află sau nu situat în limitele teritoriale ale statului nostru.

Au existat în doctrina dreptului penal, în legătură cu determinarea locului săvârșirii infracțiunii, mai multe teorii, diferențiate între ele prin criteriul pe care îl folosesc pentru a determina locul infracțiunii; astfel: teoria acțiunii, a rezultatului, a ilegalității, a preponderenței și a ubicității.

a) Teoria acțiunii propune drept criteriu activitatea materială a agentului. Infracțiunea este socotită, potrivit acestei teorii, săvârșită la locul unde s-a efectuat activitatea care constituie elementul obiectiv al infracțiunii și care a condus la rezultatul ilicit. Potrivit acestei teorii nu interesează dacă rezultatul acțiunii s-a produs sau nu în același loc unde s-a desfășurat activitatea infracțională.

Rezoluția votată la 7 septembrie 1883 de Institutul de Drept Internațional la München a îmbrățișat punctul de vedere al acestei teorii: competența teritorială a legii penale este aceea a țării unde se găsește culpabilul în timpul activității sale criminale.

b) Opusă teoriei acțiunii este teoria rezultatului, care folosește drept criteriu rezultatul produs prin activitatea infracțională, adică urmare atipică care întregește latura materială a infracțiunii. Infracțiunea este socotită a fi săvârșită acolo unde s-a produs rezultatul ilicit, chiar dacă activitatea care l-a produs a fost efectuată pe un alt teritoriu. Această teorie a prevalat în Elveția și mai ales în Anglia și S.U.A.

c) O altă teorie este, după cum s-a arătat mai sus, aceea a ilegalității.

Această teorie folosește drept criteriu pentru determinarea locului infracțiunii apariția vinovăției suficiente să angajeze răspunderea penală a infractorului. În locul unde s-a produs prima încălcare a legii penale, prima activitate pedepsi bilă (acte preparatorii pedepsibile, tentativă pedepsibilă), în acel loc infracțiunea este considerată a fi comisă.

d) Teoria preponderenței are în vedere actul socotit ca esențial în conținutul infracțiunii și în desfășurarea activității infracționale. Locul săvârșirii infracțiunii este deci locul unde a fost efectuat actul cel mai important pentru realizarea infracțiunii.

e) Criteriul voinței infractorului aparține teoriei subiective. Potrivit acestei teorii, este socotit ca loc al infracțiunii locul unde infractorul a înțeles, a urmărit să realizeze rezultatul activității sale infracționale, chiar dacă acest rezultat s-a produs pe alt teritoriu.

f) În sfârșit, în teoria ubicității, dominantă astăzi în doctrină, criteriul pentru determinarea locului săvârșirii infracțiunii este acel al desfășurării integrale a activității infracționale. După teoria ubicității, infracțiunea este considerată a fi săvârșită oriunde s-a desfășurat măcar o parte din activitatea ilicită sau oriunde s-a produs vreunul din rezultatele acestei activități. Se exceptează, însă, locurile care au servit numai de tranzit activității ilicite.

Faptul că dintre toate teoriile enunțate mai sus, cea care până la urmă domină în doctrina dreptului penal este teoria ubicității, vădește superioritatea acestei teorii. Viața, practica de

²⁸ Idem

pretutindeni a impus, ca și în atâtea cazuri, soluția care realizează cât mai deplin scopul urmărit adică asigurarea ocrotirii penale cu maximum de posibilități. Această teorie răspunde cel mai bine necesității de a realiza o protecție cât mai eficace a relațiilor sociale, ocrotite de legile penale. Toate celelalte teorii folosesc un criteriu de singularizare care conduce la rezolvarea nedialectică a problemei locului infracțiunii. Criteriile folosite de aceste teorii păcătuiesc prin aceea că limitează artificial locul infracțiunii în contradicție cu complexitatea activității infracționale și în detrimentul unei activități de represiune susceptibilă de a funcționa pe ansamblul momentelor pe care le reprezintă această complexitate. De exemplu, în cazul teoriei rezultatului, este evident că și ordinea publică a locului unde s-a desfășurat activitatea ilicită a fost încălcată, iar pe de altă parte, această teorie apare ca inoperantă în cazul activităților infracționale care n-au depășit faza tentativei sau în cazul infracțiunilor formale a căror consumare nu depinde de producerea unui rezultat.

Dimpotrivă, în cazul teoriei ubicuității, orice loc unde s-a realizat ceva din activitatea infracțională, ceva ilicit, este socotit a fi locul săvârșirii infracțiunii, putându-se lua măsurile în consecință și, în acest fel, oriunde legea penală a fost încălcată, ordinea publică tulburată va putea fi restabilită pe acest temei²⁹.

Așadar, dacă pe teritoriul unui anumit stat s-a efectuat numai o parte din activitatea ilicită sau s-a produs numai rezultatul acesteia, infracțiunea este socotită a fi săvârșită pe teritoriul aceluși stat și, în baza principiului teritorialității, va fi aplicată legea penală a aceluși stat.

Soluția aceasta a fost adoptată și de Institutul de Drept Internațional - sesiunea Cambridge, 1951.

În literatura juridico-penală s-a arătat că soluția comportă totuși un inconvenient, în sensul că dacă toate legislațiile ar adopta soluții simetrice conflictele pozitive de competență s-ar multiplica. Nu putem fi de acord cu această părere, fiindcă dintre statele față de care s-a realizat ubicuitatea, criteriul ubicuității nu poate fi folosit pentru efectuarea unei judecăți în prezența infractorului decât în statul pe teritoriul căruia se află făptuitorul; oricare dintre celelalte state nu va putea obține extrădarea decât în cazul când statul de refugiu nu procedează la o urmărire penală, astfel încât conflictele se pot evita. Conflictele apar, dimpotrivă, când infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul unor țări care nu aplică principiul ubicuității, în acest caz, fiecare stat, bazându-se pe principiul său (acțiune, rezultat), se consideră ca având competență exclusivă.

Legiuitorul Codului penal de la 1969, ca de altfel și cel al Codului penal de la 1936, a adoptat în dispozițiile art. 143 C. pen. criteriul zis al ubicuității sau al desfășurării integrale, potrivit căruia infracțiunea se consideră săvârșită pretutindeni (termenul *ubicuitate* derivă din adverbul latin *ubique = pretutindeni*) unde s-a săvârșit fie și numai un act de executare sau s-a produs rezultatul infracțiunii³⁰.

Teoria ubicuității, consacrată în art. 143 C. pen. pentru a explica înțelesul expresiei de „infracțiune săvârșită pe teritoriul țării”, a fost preluată și statornicită și în legea procesual penală, în dispozițiile art. 30 alin. 4 C. proc. pen., care reglementează că: „Prin locul săvârșirii infracțiunii se înțelege locul unde s-a desfășurat activitatea infracțională, în totul sau în parte, ori locul unde s-a produs rezultatul acesteia”.

Secțiunea 2

Aspecte de drept procesual penal

Locul săvârșirii infracțiunii a fost considerat de reglementarea anterioară dar și de către actuala reglementare drept principalul criteriu de determinare a competenței teritoriale, așezându-l în fruntea criteriilor atributive de competență.

²⁹ V. Dongoroz, S. Kaliane, I. Oancea ș.a. - *Explicații teoretice ale Codului penal român*. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969, p. 55.

³⁰ C. Bulai - *Drept penal român - partea generală*, vol. I, Casa de Editură și Presă Șansa" S.R.L.. București, 1992. p. 73.

Un indiciu al importanței ce i se atribuie acestui loc este relevat de faptul că există autori în literatura de specialitate care se referă la acest loc în chiar definiția competenței teritoriale.

Cu privire la „forum delicti comissi” trebuie precizat că legislația noastră anterioară îl definea în art. 21 C. proc. pen. după teoria acțiunii, care prevedea faptul că, determinarea competenței după teritoriu este făcută în funcție de locul unde infracțiunea a fost comisă, chiar în cazul când rezultatul acesteia s-a produs în altă circumscripție. Pe de altă parte, Codul penal anterior, reglementând aplicarea legii penale în spațiu, a adoptat principiul ubicuității. Observăm, deci, faptul că în legislația penală anterioară nu se putea vorbi despre existența unui criteriu unic pentru determinarea locului săvârșirii infracțiunii.

În prezent, locul unde a fost săvârșită infracțiunea este definit în conformitate cu teoria ubicuității, echivalenței - cum mai este denumită în literatura de specialitate. Această teorie este dominantă astăzi în doctrina penală, ea răspunzând cel mai bine necesității unei „ocrotiri” penale cu maximum de posibilități³¹.

În acest sens, în art. 143 alin. 2 C. Pen. și art. 30 alin. 4 C. proc. pen. se precizează că este loc al săvârșirii infracțiunii orice loc unde s-a comis vreun act de executare ori în care s-a produs rezultatul infracțiunii.

Importanța acordată acestui prim criteriu reiese din aceea că în acest loc au fost lezate valorile apărute de lege, în acest loc s-a produs rezonanța negativă a săvârșirii infracțiunii, în acest loc s-a încălcat ordinea și totodată aici judecata își produce la modul cel mai eficace efectele sale preventive și de restabilire a ordinii încălcate.

S-a afirmat în literatura de specialitate faptul că locul săvârșirii infracțiunii este înainte de toate o chestiune de drept material³². Totuși, locul comiterii infracțiunii interesează și dreptul procesual penal din punct de vedere al aplicării legii procesuale penale în spațiu și în special din punct de vedere al competenței teritoriale.

Acest criteriu este adoptat de cvasiunanimitatea legislațiilor și are în vedere pe de o parte legătura ce există între raza teritorială a unui organ judiciar și locul comiterii infracțiunii, pe de altă parte.

Astfel potrivit acestuia, în competența teritorială a unui organ intră toate infracțiunile de competența sa materială, ce se săvârșesc în circumscripția teritorială în care își exercită jurisdicția.

Termenul de loc al săvârșirii infracțiunii are un înțeles mai larg, el semnificând atât locul efectiv al comiterii faptei, cât și zonele apropiate sau alte locuri ce conțin date cu privire la pregătirea, comiterea și urmările faptei, inclusiv căile de acces și de retragere a autorului din câmpul infracțional³³. Acest loc este cel mai bogat în urme sau date referitoare la actul infracțional și la autorul acestuia.

Organul de urmărire penală și instanța de judecată au posibilitatea să investigheze direct la locul comiterii faptei și consecințele ei, să stabilească împrejurările în care a fost comis actul penal și să-l identifice pe autor prin descoperirea, fixarea, ridicarea și cercetarea criminalistică a urmelor, mijloacelor de probă, toate aceste activități fiind de natură a contribui în mod efectiv la realizarea scopului procesual penal³⁴.

Explicarea înțelesului cuvintelor „locul săvârșirii infracțiunii” nu are o aplicație limitată numai la stabilirea competenței teritoriale, ci este de natură a înlătura dificultățile ce s-ar putea ivi în practică pentru stabilirea competenței, de exemplu în cazul infracțiunilor continui, continuate ori atunci când rezultatul infracțiunii se produce în alt loc decât acela în care s-a desfășurat activitatea

³¹ R. M. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu – *Drept penal, partea generală*, Editura Hyperion, București, 1992, p. 45

³² T. Pop - *Drept procesual penal*, Editura Tipografia Națională, Cluj, 1947, p. 163.

³³ E. Stancu - *Tratat de criminalistică*, Editura Actami, București, 2001, p. 50.

³⁴ G. Stefani, G. Lévassieur, B. Bouloc - *Procédure Pénale*, Dalloz, p. 494.

infracțională³⁵. Astfel, infracțiunile omisive se socotesc a fi săvârșite în acel loc unde ar fi trebuit să se desfășoare activitatea pe care infractorul a comis-o sau acolo unde s-a produs rezultatul acelei inactivități.

Locul de comitere al actelor preparatorii, atunci când sunt incriminate, va fi locul în care ele au fost efectuate. Locul săvârșirii acestor acte - atunci când nu sunt pedepsibile prin ele însele, dar care devin ulterior acte de complicitate - va fi orice loc în care s-a efectuat vreun act de executare în realizarea conținutului obiectiv al infracțiunii în vederea căreia au fost îndeplinite actele preparatorii. În fine, în cazul în care actele preparatorii constituie acte de sine stătătoare, locul săvârșirii lor va fi acela unde ele au fost efectuate.

În ceea ce privește tentativa, ea se consideră săvârșită acolo unde s-au efectuat diversele acte de executare. Actele anterioare sau concomitente săvârșirii infracțiunii, care privesc conținutul acesteia, fără a fi însă acte de complicitate, nu vor juca nici un rol în determinarea locului în fracțiunii.

O problemă mult discutată este aceea privitoare la infracțiunile continue și continuate.

În determinarea locului comiterii acestor infracțiuni, părerile sunt unanime în a admite drept criteriu de determinare a forum delicti comissi, principiul ubicuității, acestea fiind considerate a fi săvârșite oriunde a avut loc la un moment dat activitatea infracțională sau, altfel spus se consideră săvârșite pretutindeni unde s-a prelungit această activitate.

Sunt, de asemenea, ridicate unele probleme cu privire la situația participanților - coautori, instigatori, complici - la infracțiune³⁶. În cazul participației la o infracțiune săvârșită pe teritoriul unui stat, actele prin care participantul contribuie la săvârșirea infracțiunii, chiar dacă sunt efectuate în afara teritoriului aceluși stat, atrag competența organelor statului respectiv. Actele participanților, formând un tot indivizibil, nu pot fi despărțite, astfel încât activitatea infracțională în ansamblul ei va cădea sub incidența legii penale.

Locul săvârșirii infracțiunii variază ca întindere și importanță de la o infracțiune la alta și de la o faptă la alta³⁷. Uneori locul comiterii infracțiunii este precis determinat, iar fapta comisă capătă o gravitate deosebită datorită locului comiterii, alteleori locul este imprecis determinat sau necunoscut ori tară nici o importanță pentru gravitatea faptei.

Locul unde a fost săvârșită infracțiunea are un rol esențial în determinarea competenței teritoriale a organelor judiciare, fapt evidențiat de-a lungul timpului de majoritatea sistemelor procesuale penale.

Deși nu există o ierarhizare a locurilor care, normativ, determină competența teritorială, este totuși în interesul bunei înfăptuiri a justiției ca atunci când locul săvârșirii infracțiunii este bine cunoscut și prezintă o reală importanță pentru desfășurarea procesului penal, organele de urmărire penală de la care pornește aproape întotdeauna acest proces, dacă aparțin altei raze teritoriale decât cea de la locul săvârșirii, să înlesnească o sesizare din oficiu din partea organului de urmărire penală de la locul săvârșirii infracțiunii sau să îndrume, când este posibil, către acel organ, sesizările pe care le-ar primi³⁸.

³⁵ V. Rămureanu - *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 108.

³⁶ R. M. Stănoiu, I. Griga, T. Dianu - *Drept penal, partea generală*, Editura Hyperion, București, 1992, p. 46

³⁷ T. Pop - *Drept procesual penal*, vol. I, Editura Tipografia Națională, Cluj, 1947, p. 159.

³⁸ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu - *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1975, p. 119.

BIBLIOGRAFIE

1. Bulai Costică – *Drept penal român – partea generală*, vol. I, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1992.
2. Celțov A. – *Procesul penal sovietic*, Editura de Stat pentru Literatură Economică și Juridică, București, 1954.
3. Dongoroz V. Kahane S., Oancea I. ș.a. – *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, București, 1969.
4. Dongoroz V. Kahane S., Antoniu G. ș.a. – *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, București, 1969.
5. Foișoreanu Dem M. – *Teză de doctorat: Organizarea judecătorească din cele mai vechi timpuri*.
6. Levasseur G., Stefani G., Bouloc B. – *Procédure pénale*, Dalloz, Paris.
7. Neagu I. – *Drept procesual penal – Tratat* –, Editura Global Lex, București, 2002.
8. Pașca V. – *Prolegomene în studiul dreptului penal*, Editura Lumina Lex, București, 2000.
9. Pop T. – *Drept procesual penal*, vol. I, II, Editura Tipografia Națională, Cluj, 1947.
10. Rămuranu V. – *Competența penală a organelor judiciare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
11. Stănoiu R., Griga I., Dianu T. – *Drept penal, partea generală*, Editura Hzperion, București, 1992.
12. Strogovici M.S. – *Procesul penal sovietic*, Editura de Stat pentru Literatură Juridică, București, 1950.
13. Stancu S. – *Tratat de criminalistică*, Editura Actami, București, 2001.
14. Tanoviceanu I. – *Tratat de drept și procedură penală*, vol IV, Editura Curierul judiciar, București, 1913.
15. Volonciu N. – *Tratat de procedură penală, partea generală*, Editura Paideia, București, 1998